

Sjefredaktør
ANDERS OPDAHLNyhetsredaktør
HELGE NITTEBERGRedaktør magasiner og lesermarked
MARIT REINDigitalredaktør
DANNY J. PELLICER

Der tiltrængtes et blad som vil være en ærlig talsmann for smaafolks sak

Alfred Eriksen grunnlegger av Nordlys i 1902

VANSKELIGE VALG: En sterkt voksende petroleumssektor legger tunge premisser for annen næringsvirksomhet. I nord er særlig fiskerinæringen utsatt.

Et oljesmurt Nord-Norge

På den 3. side

Edgar Henriksen
seniorforsker ved Nofima, Næring og bedrift, Tromsø

Petter Holm
professor ved UiT og forsker ved Nofima, Næring og bedrift, Tromsø

Kathrine Tveiterås
forsker ved Norges fiskerihøgskole, UiT

Bjørn-Petter Finstad
førsteamanuensis ved Norges fiskerihøgskole, UiT

«Mens filetindustrien ble preget av landsdelen den skulle fornye, vil petroleumsnæringen forme Nord-Norge i sitt bilde». Påstanden er hentet fra bind 3 i bokserien «Hvor går Nord-Norge?» som snart utgis på forlaget Orkana Akademisk.

I Nord-Norge feirer næringsaktører og toneangivende politiske miljøer at landsdelen for alvor skal inn i petroleumsæraen. Men i skyggen av den petroleumsdrevne veksten opplever andre deler av norsk næringsliv, deriblant fiskeindustrien, problemer.

Skatteskjerpelsen for petroleumssektoren som statsministeren presenterte 5. mai er motivert av utfordringene for de ikke-petroleumsbaserte næringene. Regjeringen vil styrke norsk landindustri konkurransekraft ved å redusere skattene, samtidig som skattleggingen av oljesektoren skjerpes.

Den norske velferdsmodellen er en viktig grunn til petroleumssektorens sterke strukturerende virkning på øvrig næringsliv.

Arbeidsgiverne, arbeidstakerne og staten er enige om at privat og offentlig velstand må bygge på et produktivt arbeidsliv. Samordnede oppgjør med små rom for lokale tilleggs bidrar til små lønnsdifferanser mellom sektorene. Statens bidrag er å sikre arbeidstakernes sosiale sikkerhetsnett.

Petroleumssektoren løfter lønnsnivået

Til tross for høy skatt er petroleumssektoren svært lønnsom, og har bedre lønns- og arbeidsvilkår enn andre sektorer. Petroleumssektoren har derfor vokst og hentet arbeidskraft fra mindre lønnsomme deler av norsk arbeidsliv – i tråd med den norske modellen.

Dette har bidratt til å løfte det

MOTBAKKE: Filetindustrien sliter med lønnsomheten og har gjort det lenge, selv om det finnes eksempler på filetbedrifter som har vært lønnsomme over tid. Foto: Knut Johansen

norske lønnsnivået siden Norge ble en oljenasjon for 40 år siden. Bedrifter må derfor ha høy produktivitet og god lønnsomhet for å være i stand til å konkurrere om kvalifiserte arbeidstakere.

Virksomheter som sliter med lønnsomheten kan ikke velte problemet over på arbeidstakerne ved å senke lønningene.

Alternativet til effektivisering er å innstille driften. Arbeidskraften flytter til bedrifter og regioner som kan møte høye krav til produktivitet og lønnsomhet.

Filetindustrien sliter med lønnsomheten og har gjort det lenge, selv om det finnes eksempler på filetbedrifter som har vært lønnsomme over tid.

De siste 20 årene har bransjen som helhet bare unntaksvis gått med overskudd. Typiske fiskeriregioner har dermed opplevd nedgang i sysselsetting og tilbakegang i folketall.

Dette er en av årsakene til at også ordførere i fiskerikommuner i Nord-Norge ser med svært positive øyne på mulighetene for nye arbeidsplasser som petroleumssektoren bringer med seg.

Distriktpolitiske virkemidler utfordres

Fiskeripolitikk har tradisjonelt vært

distriktpolitikk, spesielt i Nord-Norge. Forslaget til innskjerping av trålerens leveringsplikt og bedriftens bearbeidingsplikt som regjeringen sendte på høring i 2012, var et uttrykk for at den sittende regjeringen vurderte å fortsette å bruke fiskerinæringen som distriktpolitisk virkemiddel. Høringsuttalelsene fra politiske aktører tydet på stor nordnorsk tilslutning til forslagene.

Til sterk skuffelse fra nordnorske politikere konkluderte fiskeriministeren i midten av juni med at forslagene ikke skulle iverksettes fordi «situasjonen i hvitfisknæringen har blitt betydelig forverret, som en følge av den økonomiske krisen i våre største eksportmarkeder».

Samtidig slår den nylig framlagte sjømatmeldingen fast at næringen skal være uten subsidier, produktiv nok til å kunne konkurrere om arbeidskraft og leve opp til slagordet «Verdens fremste sjømatnasjon».

Den sterke vektleggingen av produktivitet i sjømatmeldingen, er en dyd av nødvendighet. Hvis fiskerinæringa skal være «verdens fremste» under konkurransevilkår som dikteres av petroleumssektoren, må produktiviteten komme først.

For ordførere som ser sine bedrifter krympe eller forsvinne, er utsiktene små til å skaffe hjelp til selektive beskyttelsestiltak for ulønnsomme virksomheter.

For ordførere som ser sine bedrifter krympe eller forsvinne, er utsiktene små til å skaffe hjelp til selektive beskyttelsestiltak rettet mot ulønnsomme virksomheter. Lengre sør settes det ikke inn kraftfulle virkemidler for å forhindre at produksjon av cellulose og solceller forsvinner.

Når det gjelder forslaget om innskjerping av leveringsplikten for trålerne og bearbeidingsplikten for filetbedriftene, var det derfor mer overraskende at det overhodet ble fremmet enn at det til slutt ble lagt dødt.

Tunge premisser

En sterkt voksende petroleumssektor legger tunge premisser for annen næringsvirksomhet. I nord er særlig fiskerinæringen utsatt.

Skjerpet konkurranse om nøkkelpersonell som navigatører, maskinister og teknikere, vil ytterligere skjerpe kravet til lønnsomhet og strukturering i fiskerinæringen.

Den sterke konkurransen om nøkkelpersonell hardner ytterligere til med økt vekst i petroleumssektoren i nord, og aktører i fiskeriene vil bli stilt overfor vanskelige valg: øk produktiviteten eller innstill driften.

Dette utfordrer realismen i fortsatt å bruke fiskerinæringen som distriktpolitisk virkemiddel, og det støtter opp om en av konklusjonene i nevnte bok: «Veksten i petroleumssektoren i nord gjør det både mulig og nødvendig å lette på distriktpolitisk motiverte plikter for aktørene i fiskerinæringen.»

Er erfaringene tilsier altså at tromsøværingene bør ønske byrådets nye rusboliger velkomne. Både som et verdig tilbud til de svakeste i samfunnet, og som et tiltak for allmenn trygghet.

Den slags sløsing med offentlige og menneskelige ressurser som har foregått på Ørreholmen burde derimot for lengst ha ført til underskriftskampanjer. Men ruspolitikk opptar sjelden den jevne nordmann, så lenge han slipper å se nøden selv.

Jostein Larsen Østring

Nordlys | PÅ MEDIEBRET

■ Les e-avisen der du er
■ Oppdatert værvarsel
■ WEB TV: Lenamøter hippene på Karlsøy

Kronikkforslag sendes til: kronikk@nordlys.no

Krav til lengde: 5.000-5.200 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto.

Kronikkansvarlig: Terje Morken tlf. 77623585/ 90126067. E-post: terje.morken@nordlys.no